MALTA

QORTI CIVILI
PRIM' AWLA
(GURISDIZZJONI KOSTITUZZJONALI)

ONOR. IMHALLEF
JOSEPH R. MICALLEF

Seduta tat-3 ta' Novembru, 2011

Referenza Kostituzzjonali Numru. 25/2011

Fl-Atti tar-Riferenza tal-11 ta' Mejju, 2011, mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fl-Atti tal-Każ numru 806/09 fl-ismijiet:

IL-PULIZIJA (Spettur Angelo Gafa')

vs

Pawlu **GRECH**

Il-Qorti:

Rat ir-Riferenza magħmula mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali fil-11 ta' Mejju, 2011[1]

[1] Paġ. 1 tal-atti tar-Riferenza

(sedenti l-Maġistrat Dottor Doreen Clarke) li permezz tagħha u fuq talba magħmula mill-avukat difensur tal-imputat Pawlu Grech b'verbal waqt dak l-istess smigħ ordnat li l-atti tal-kawża fl-ismijiet premessi jintbagħtu quddiem din il-Qorti biex tistħarreġ is-siwi tal-kwestjoni kostituzzjonali mqanqla mill-avukat difensur tal-imsemmi imputat fis-sens li "l-mod kif ittieħedet l-istqarrija tal-imputat kienet leżiva tad-drittijiet tiegħu sanċiti bl-Art 6 tal-Konvenzjoni Ewropea";

Rat id-degriet tagħha tad-19 ta' Mejju, 2011, li bih appuntat ir-Riferenza għas-smigħ tal-14 ta' Ġunju, 2011, u ordnat li ssir in-notifika wkoll lill-Avukat Ġenerali;

Rat ir-Risposta mressqa mill-Avukat Ġenerali u Kummissarju tal-Pulizija fis-6 ta' Ġunju, 2011[2], li biha qalu li jifhmu li l-ilment tal-imputat huwa dak li meta għamel l-istqarrija lill-Pulizija fl-istadju bikri tal-investigazzjonijiet f'Lulju tal-2009, huwa ma kienx mgħejjun minn avukat. Minkejja dan, meta waqt il-kumpilazzjoni l-Prosekuzzjoni ressqet l-imsemmija stqarrija bħala prova fil-każ tagħha kontra l-imputat, ma tqajmet l-ebda oġġezzjoni u ma saret l-ebda allegazzjoni dwar nuqqas ta' korrettezza jew ksur ta' xi jedd, la mill-istess imputat u lanqas mill-avukat li kien qiegħed jidher għalih. Iżidu jgħidu li l-kwestjoni tqajment biss wara li l-Prosekuzzjoni kienet iddikjkarat li ressqet il-provi kollha li kellha dwar il-każ. Huma jaraw fl-imputat imġiba kontradittorja f'dan kollu. Huma jisħqu li minn imkien ma joħroġ li l-imputat ta l-istqarrija għaliex kien imġiegħel. Hu taha wara li u għalkemm kien imwissi li ma kienx marbut li jitkellem u li dak li jgħid seta' jitressaq b'xhieda kontrih. Wara li siltu parti minn sentenza mogħtija mill-Qorti Kostituzzjonali fi kwestjoni li tixbah lil din[3], saħqu li mkien ma ħareġ li l-imputat ġarrab xi ksur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni, u qalu li l-ħsieb tal-imputat huwa biss dak li jtawwal bla bżonn il-proċeduri mibdija kontrih. Huma għalhekk qalu li din il-Qorti għandha ssib li ma kien hemm l-ebda ksur tal-jedd fundamentali tal-istess imputat u tibgħat l-atti lura lill-Qorti tal-Maġistati biex jitkompla s-smigħ tal-każ;

---

[2] Paġġ. 7 – 9 tal-atti tar-Riferenza
[3] Kost. **12.4.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***Pulizija (Spett. Victor Aquilina) vs Mark Lombardi***

Rat il-verbal tas-smigħ tal-14 ta' Ġunju, 2011[4], li biha l-avukati tal-partijiet fissru l-'kwestjoni' riferuta hekk "*illi fil-każ tal-imputat, meta għamel l-istqarrija fis-17 ta' Lulju, 2009, huwa ma kienx ingħata l-opportunita' li jikkonsulta avukat qabel u waqt li għamel l-istess stqarrija*";

Semgħet it-trattazzjoni tal-avukat tal-imputat (reġistrata)[5];

Rat id-degriet tagħha tat-23 ta' Ġunju, 2011 li bih tat żmien lill-Prosekuzzjoni u lill-Avukat Ġenerali biex iressqu s-sottomissjonijiet tagħhom b'nota sal-31 ta' Awissu, 2011 (liema żmien ittawwal fuq talba magħmula b'rikors tagħhom tal-31 ta' Awissu, 2011);

Rat in-Nota ta' Sottomissjonijiet imressqa mill-Prosekuzzjoni u mill-Avukat Ġenerali fl-14 ta' Settembru, 2011[6];

Rat l-atti kollha tar-Riferenza u kif ukoll tal-proċess tal-kawża kriminali numru 806/09 li minnu saret ir-Riferenza;

Rat id-degriet tagħha tat-23 ta' Ġunju, 2011, li bih ħalliet il-kawża għas-sentenza;

Ikkunsidrat:

Illi din ir-Riferenza saret lil din il-Qorti mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali (aktar 'il quddiem imsejħa l-"Qorti Riferenti") għaliex l-imputat Grech jgħid li ġarrab ksur tal-jedd fundamentali tiegħu għal smigħ xieraq taħt l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni għall-Protezzjoni tad-Drittijiet tal-Bniedem u tal-Libertajiet Fundamentali (aktar 'il quddiem imsejħa "il-Konvenzjoni") bil-mod kif itteħditlu l-istqarrija mill-Pulizija. Il-Qorti Riferenti talbet lil din il-Qorti tistħarreġ il-'kwestjoni kostituzzjonali', fit-termini msemmija fil-verbal tas-smigħ li

---

[4] Paġ. 10 tal-atti tar-Riferenza
[5] Paġġ. 11 – 4 tal-atti tar-Riferenza
[6] Paġġ. 18 sa 22 tal-atti tar-Riferenza

matulu taqjmet il-kwestjoni, bla ma tat ir-raġunijiet li għalihom dehrilha li kellha tagħmel riferenza bħal dik lil din il-Qorti;

Illi mill-fatti li joħorġu mill-atti tar-Riferenza jirriżulta li fid-9 ta' Settembru, 2009, Pawlu Grech (aktar 'il quddiem imsejjaħ "l-imputat") tressaq quddiem il-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti Istruttorja mixli b'tixħim ta' uffiċjal pubbliku u kompliċita' fi frodi dipartimentali b'rabta ma' ħlas ta' Taxxa dwar il-Valur Miżjud, skond taħrika maħruġa fil-11 ta' Awissu, 2009[7]. Fil-25 ta' Settembru, 2009, l-imputat sarlu l-eżami skond l-artikoli 390(1) u 392 tal-Kodiċi Kriminali u wieġeb li ma kienx jaħti għall-akkużi miġjuba kontrih. Tul dak is-smigħ, il-Qorti Istruttorja ħatret avukat biex jibni inventarju tal-ġid tal-imputat u ħarġet ordni ta' sekwestru tal-ġid tiegħu f'idejn terzi persuni. F'dak is-smigħ ukoll il-Prosekuzzjoni ressqet il-provi tagħha, magħduda magħhom stqarrija li l-imputat kien għamel fil-Kwartieri Ġenerali tal-Pulizija fis-17 ta' Lulju, 2009[8]. F'għeluq dak is-smigħ, il-Qorti tat degriet li bih sabet li kien hemm raġunijiet biżżejjed biex l-imputat jitqiegħed taħt Att ta' Akkuża u bagħtet l-atti tal-Kumpilazzjoni għand l-Avukat Ġenerali[9];

Illi meta saret l-istqarrija, l-imputat kien għażel li jiffirmaha, wara li iddikjara li ried jagħmilha minn rajh, bla ma kien imġiegħel jew mhedded u bla wegħda ta' favuri. L-istqarrija saret fi ftit aktar minn nofsiegħa għall-ħabta ta' nofsinhar ta' dak inhar. M'huwiex kontestat li meta l-imputat ta l-istqarrija, la kien kellem avukat qabel issejjaħ mill-Pulizija u lanqas kien mgħejjun minn avukat waqt li kien qiegħed jagħtiha;

Illi wara r-rinviju mill-Uffiċċju tal-Avukat Ġenerali, il-Qorti Istruttorja semgħet provi oħra li ntalbet tressaq il-Prosekuzzjoni fis-smigħ tat-30 ta' Ottubru, 2009, fit-8 ta' Jannar, 2010 u fis-16 ta' Ġunju, 2010. F'kull darba li sar smigħ waqt il-kumpilazzjoni, l-imputat deher u kien mgħejjun minn avukat. Waqt is-smigħ tat-30 ta' Ġunju,

[7] Paġġ. 1 – 3 tal-atti tal-kumpliazzjoni 806/09DC
[8] Dok "AG2", f'paġġ. 19 – 20 tal-atti tal-Kumpilazzjoni 806/09DC
[9] Paġ. 34 tal-atti tal-kumpilazzjoni 806/09DC

2010[10], il-Prosekuzzjoni iddikjarat li definittivament ma kellhiex provi oħra xi tressaq kontra l-imputat u, wara li l-atti reġgħu ntbagħtu lill-Qorti Istruttorja taħt l-artikolu 370 tal-Kodiċi Kriminali, l-imputat iddikjara waqt smigħ miżmum minn dik il-Qorti fl-4 ta' Awissu, 2010[11], li huwa ma kellux oġġezzjoni li l-każ ikompli jistema' kontrih bil-proċedura sommarja quddiem il-Qorti Riferenti;

Illi waqt smigħ miżmum mill-Qorti Riferenti fit-23 ta' Frar, 2011[12], l-avukat difensur tal-imputat talab li l-Qorti tissoprassjedi s-smigħ tal-każ sakemm tingħata s-sentenza mill-Qorti Kostituzzjonali f'kawżi li kienu jittrattaw l-ammissibilita' ta' stqarrijiet ta' imputat fi proċeduri kriminali meta l-istqarrija tkun saret fl-assenza ta' konsulent legali. Sakemm il-Qorti Riferenti waslet biex tipprovdi dwar dik it-talba (u wkoll minħabba l-fatt li fit-12 ta' April, 2011, il-Qorti Kostituzzjonali kienet tat is-sentenzi fi tliet kawżi li jirrigwardaw is-siwi ta' stqarrija magħmula minn persuna mċaħħda minn għajnuna ta' avukat), sar il-verbal tas-smigħ tal-11 ta' Mejju, 2011, u ngħata d-degriet li bih saret ir-riferenza lil din il-Qorti;

Illi għal dak li jirrigwarda l-aspetti ta' dritt marbutin mar-riferenza għandu jingħad qabel kull ħaġa oħra li din il-Qorti hija marbuta li tqis il-kwestjoni "kostituzzjonali" skond il-parametri tar-riferenza magħmula lilha. Billi l-kwestjoni tkun inqalgħet quddiem Qorti li mhix il-Prim'Awla tal-Qorti Ċivili jew il-Qorti Kostituzzjonali, u billi l-proċediment ma jkunx tressaq quddiem din il-Qorti direttament minn min jallega l-ksur tal-jedd fondamentali partikolari, din il-Qorti jkollha tqis fedelment il-kwestjoni fil-mod u t-termini mgħoddijin lilha mill-Qorti li tkun għamlet ir-riferenza[13], u jekk tonqos li tagħmel dan jew titbiegħed milli tqis dak lilha riferut, tkun qegħda tiddeċiedi *extra petita*[14];

Illi huwa minħabba f'hekk li huwa mixtieq li riferenza kostituzzjonali ta' Qorti lil din il-Qorti għandha tkun

[10] Paġ. 402 tal-atti tal-kumpilazzjoni 806/09DC
[11] Paġ. 405 tal-atti tal-kumpilazzjoni 806/09DC
[12] Paġ. 412 tal-proċedura sommarja 806/09DC
[13] Kost. **31.7.2000** fil-kawża fl-ismijiet ***Bedingfield vs Kummissarju tal-Pulizija et*** (Kollez. Vol: **LXXXIV.i.232**) a fol. 243
[14] Kost. **30.11.2001** fil-kawża fl-ismijiet ***Galea et vs Briffa et*** (Kollez. Vol: **LXXXV.i.540**) a fol. 554-5.

magħmula b'mod li l-ordni tar-riferenza jkun fih b'mod konċiż u ċar il-fatti li jagħtu lok għall-kwestjoni[15]. Dan huwa mixtieq biex il-Qorti kostituzzjonali riferuta jkollha parametri ċari u preċiżi li fuqhom tagħmel l-istħarriġ tagħha tal-kwestjoni mqanqla u mibgħuta lilha mill-Qorti Riferenti. Imma l-liġi ma tgħidx li r-riferenza ma tkunx tgħodd jekk kemm-il darba d-degriet jew ordni tar-riferenza ma jkunx motivat jew ma jkunx f'forma partikolari. Lanqas ma tgħid li l-Qorti Riferenti trid tiddikjara li l-kwestjoni mqanqla m'hijiex frivola jew vessatorja. Huwa minnu li dan il-kriterju ta' frivolezza u vessatorjeta' huwa element indispensabbli biex kwestjoni mqanqla tiġi mgħoddija lil din il-Qorti fil-funzjoni kostituzzjonali tagħha[16], imma din il-Qorti tifhem li ladarba Qorti tkun għamlet ordni bħal dak, tkun fl-istess waqt qieset li l-kwestjoni mqanqla la kienet waħda fiergħa u lanqas waħda vessatorja;

Illi dan ma jfissirx li, ladarba Qorti Riferenti ma tkunx qieset kwestjoni kostituzzjonali mqanqla bħala waħda fiergħa u biex iddejjaq, dan se' jorbot idejn din il-Qorti milli, wara li tistħarreġ sewwa l-ilment, issib li l-kwestjoni kienet fil-fatt hekk[17]. Iżda kulma qiegħed jingħad huwa li ordni ta' riferenza jkun dejjem jimplika li l-Qorti riferenti ma qisitx il-kwestjoni mqanqla bħala waħda fiergħa u biex iddejjaq;

Illi madankollu, meta ssir riferenza lil din il-Qorti l-'kwestjoni' ma tibqax aktar tal-parti li tkun qajmitha, iżda ssir tal-Qorti riferenti. Dan ifisser li "*l-'kwestjoni' trid tkun, f'għajnejn il-qorti li quddiemha titqanqal, <u>verament ta' ostaklu</u> għalbiex dik il-qorti tkun tista' tipproċedi 'l quddiem biex tidderimi l-vertenza bejn il-partijiet. Għalkemm il-kwestjoni tkun tqanqlet mill-parti, <u>bid-deċiżjoni li tirreferiha</u> l-qorti tkun għamlet dik il-kwestjoni tagħha, b'mod għalhekk li l-parti ma tistax in segwitu 'tirtira' l-kwestjoni jew tirtira 'it-talba ... għal riferenza'. Jekk ikun hemm xi ostaklu proċedurali <u>ieħor</u> li minħabba fih il-qorti li quddiemha tkun tqanqlet il-kwestjoni ma tkunx tista' fi kwalunkwe każ tipproċedi oltre, 'il-kwistjoni' ta' indoli*

---

[15] P.A. Kost. **2.12.1987** fil-kawża fl-ismijiet ***Spett. P. Sammut et vs Edwin Bartolo et*** (Kollez. Vol: **LXXI.iii.727**)
[16] Kost. **23.11.1990** fil-kawża fl-ismijiet ***Mifsud et vs L-Avukat Ġenerali et*** (Kollez. Vol: **LXXIV.i.227**)
[17] Kost. **30.5.1990** fil-kawża fl-ismijiet ***Il-Pulizija vs Michael Paċe et*** (Kollez. Vol: **LXXIV.i.116**)

kostituzzjonali ma tibqax waħda li tkun tista' tiġi riferuta lill-Prim'Awla, għax id-deċiżjoni tal-Prim'Awla tassumi f'dak il-każ in-natura ta' sempliċi eserċizzju akkademiku u mhux deċiżjoni li tkun tivvinkola lill-qorti li tkun għamlet ir-riferenza fid-determinazzjoni tal-vertenza, determinazzjoni li ma tkun qatt tista' tasal għaliha"[18];

Illi l-Qorti qiegħda tgħid dan għaliex hija tħoss li fejn, quddiem Qorti li ma tkunx il-Prim'Awla, titqajjem 'kwestjoni' ta' xejra kostituzzjonali jew konvenzjonali li bħalha tkun tqajmet qabel, u fejn dik il-'kwesjoni' tkun diġa' tqieset mill-ogħla Qorti kompetenti u tat il-provvedimenti tagħha dwarha, ma jidhirx li jkun hemm għalfejn li Qorti oħra għandha tirreferi l-każ mill-ġdid lil din il-Qorti kull darba li tqum quddiemha kwestjoni bħal dik, sakemm il-'kwestjoni' ma tkunx tqanqal xi punt ġdid. Ikun xieraq li l-Qorti li quddiemha titqanqal il-'kwestjoni' tieħu qies tad-direzzjoni murija mill-Qorti ta' kompetenza kostituzzjonali dwar 'kwestjoni' bħal dik u timxi ma' dik id-direzzjoni indikata fil-każ li jkollha quddiemha. B'daqshekk, ma jfissirx li dik il-Qorti tkun qiegħda tarroga għaliha kompetenza li m'hijiex tagħha, iżda biss li tkun qiegħda tapplika u tħaddem il-liġi fl-għarfien ta' punti li jkunu ġew stabiliti mill-Qorti kompetenti. B'dan il-mod ukoll, jonqos it-tkattir fl-għadd ta' kawżi riferiti, bħalma ġara quddiem il-Qrati Maltin f'dawn l-aħħar żminijiet b'rabta ma' każi li jixbhu lil dan li għandha quddiemha din il-Qorti llum dwar stqarrijiet magħmula lill-Pulizija minn persuni li ma kenux mgħejjuna minn avukat;

Illi l-Qorti tħoss li għandha tiċċara wkoll li, ladarba l-każ tressaq quddiemha permezz ta' riferenza minn Qorti oħra, ma tistax tagħżel li ma teżerċitax is-setgħa kostituzzjonali tagħha milli tqis l-aspetti kostituzzjonali jew konvenzjonali tar-riferenza. Dan jingħad għaliex ir-riferenza nnifisha torbot lil din il-Qorti li tiddeċidi l-kwestjoni riferuta u ma tapplikax għaliha d-diskrezzjoni li hija miftuħa għal din l-istess Qorti taħt l-artikolu 46(2) tal-Kostituzzjoni (jew l-artikolu 4(2) tal-Kap 319) meta l-kawża tkun tressqet b'rikors mill-persuna aggravata;

[18] Kost. **19.2.2008** fil-kawża fl-ismijiet ***Bank of Valletta p.l.c. vs Joseph Attard et***

Illi jidher li r-riferenza li tressqet quddiem din il-Qorti tinbena fuq l-artiklu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni. Dan jipprovdi li: "*(3) Kull min ikun akkużat b'reat kriminali għandu d-drittijiet minimi li ġejjin ... (ċ) li jiddefendi ruħu personalment jew permezz ta' assistenza legali magħżula minnu stess jew, jekk ma jkollux mezzi biżżejjed li jħallas l-assistenza legali, din għandha tingħata lilu b'xejn meta l-interessi tal-ġustizzja jeħtieġu hekk*";

Illi normalment, l-imsemmi artikolu jinqara flimkien ma' l-artikolu 6(1) tal-istess Konvenzjoni. Dan jingħad għaliex "*the specific enumeration in the third paragraph for criminal proceedings does not imply that an examination for compatibility with the third paragraph makes an examination for compatibility with the first paragraph superfluous, since the guarantees contained in the third paragraph of Article 6 are constituent elements, inter alia, of the general notion of a fair trial. The enumeration of the third paragraph is not limitative in that respect, and it is therefore possible that, although the guarantees mentioned there have been satisfied, the trial as a whole still does not satisfy the requirements of a fair trial*"[19];

Illi llum il-ġurnata jidher li ma għad fadal l-ebda dubju li, għall-finijiet tal-artikolu 6(3) tal-Konvenzjoni, l-jedd li wieħed ikun mgħejjun minn avukat magħżul minnu nnifsu jew imqabbad għalih b'xejn meta ma jkollux minn fejn iħallas avukat, jibda jgħodd sa minn qabel is-smigħ proprju tal-każ kriminali. Jidher li din it-tifsira ħarġet mill-fatt li ladarba l-ħarsien tal-jedd ta' smigħ xieraq fejn jidħol it-tul taż-żmien ta' kawża taħt l-artikolu 6(1) jgħodd kull stadju tal-proċediment[20], ma jistax jonqos li l-istess firxa tal-artikolu 6 ma tkunx tgħodd ukoll għal dawk il-garanziji minimi li l-persuna suġġetta għall-proċediment kriminali għandha jedd tgawdi taħt is-sub-artikolu (3) tal-imsemmi artikolu. Jidher li l-jedd li persuna tkun mgħejjuna minn avukat imqar waqt il-fażi tal-interrogazzjoni huwa b'rispett

[19] Van Dijk, van Hoof, van Rijn, Zwaak *Theory and Practice of the European Convention on Human Rights* (4th Edit, 2006), paġ. 631
[20] Q.E.D.B. **24.11.1993** fil-kawża fl-ismijiet ***Imbrioscia vs Svizzera*** (Applik. Nru. 13972/88) § 36

għad-dritt li l-ebda persuna ma għandha titħalla jew tkun imġegħla tinkrimina lilha nnifisha;

Illi maż-żmien, it-tħaddim mogħti lil dan is-sub-artikolu fejn jidħol il-jedd ta' assitenza ta' avukat ukoll fil-waqt li l-persuna tkun għadha miżmuma mqar b'suspett ta' twettiq ta' reat jew waqt l-istħarriġ tal-istess reat, u qabel ma jkunu nħarġu kontra tagħha akkużi speċifiċi, twessa' biex jinkludi l-waqt fejn dik il-persuna tkun intalbet u tkun tat stqarrija lill-Pulizija u dan biex jingħata ħarsien "prattiku u effettiv" lill-imsemmi jedd[21]. Dan il-jedd tal-preżenza ta' avukat sa minn dak il-waqt bikri tal-"proċediment" ma jistax jiċċaħħad jekk mhux għal "raġunijiet tajbin"[22] jew jekk il-persuna suspettata nnifisha tirrifjuta li tkun mgħejjuna minn avukat[23]. Jaqa' fuq l-awtorita' pubblika li turi kemm li kien hemm raġuni tajba biex iċċaħħad lil persuna milli tkun mgħejjuna minn avukat u kif ukoll li dik il-persuna tassew u mingħajr theddid irrinunzjat għal dak il-jedd. Din il-kwestjoni wkoll kienet mistħarrġa b'reqqa mill-ogħla Qorti m'ilux u din il-Qorti ma jidhrilhiex li għandha għalfejn terġa' toqgħod ittenni dak li ingħad minn dik il-Qorti aktar milli tirreferi għas-sentenza relativa[24];

Illi l-mistoqsija li titnissel minn din iċ-ċirkostanza hija x'siwi jibqgħalha stqarrija meħuda f'ċirkostanza bħal din u x'jiġri minn proċediment kriminali li matulu titressaq stqarrija bħal dik bħala prova. Il-Qorti hija tal-fehma li, ladarba stqarrija tittieħed minn persuna bla ma jkollha jedd tikkonsulta ma' avukat hija għamil li jikser l-artikolu 6 tal-Konvenzjoni, ma tistax titqies bħala prova tajba u ammissibbli fil-proċediment kriminali li jsegwi t-teħid tagħha. B'daqshekk, ma jfissirx li l-istess proċediment irid jitwaqqaf jew li t-tqegħid ta' stqarrija bħal dik fl-atti tal-kawża jtebba' l-proċess kollu;

Illi huwa minħabba f'hekk li wieħed jifhem għaliex Qorti ta' kompetenza kostituzzjonali jew konvenzjonali tista' tqis

---

[21] Q.E.D.B. (GC) **27.11.2008** fil-kawża fl-ismijiet ***Salduz vs Turkija*** (Applik. Nru. 36391/02) § 55 li qalbet is-sentenza mogħtija mit-Tieni Sezzjoni fl-**26.4.2007** li ma kinitx sabet ksur tal-art. 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni

[22] Q.E.D.B. (GC) **25.1.1996** fil-kawża fl-ismijiet ***Murray vs Renju Unit*** (Applik. Nru. 18731/91) § 63

[23] Q.E.D.B. **23.2.2010** fil-kawża fl-ismijiet ***Yoldas vs Turkija*** (Applik. Nru. 27503/04) § 51

[24] Kost. **12.4.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***Il-Pulizija (Spett. Victor Aquilina) vs Mark Lombardi***

ilment dwar ksur ta' jedd fundamentali għal smigħ xieraq qabel ma jintemm il-proċess kollu, sewwasew biex ma fattur wieħed deċiżiv li jġib ksur ta' dak il-jedd ma jxejjinx is-siwi tal-proċess sħiħ. Dan qiegħed jingħad fejn il-kwestjoni tas-siwi ta' stqarrija meħuda bla ma l-persuna tkun kisbet l-għajnuna ta' avukat tkun mistħarrġa minn Qorti magħmula minn persuna togata waħedha – bħalma hija l-Qorti Riferenti f'dan il-każ – u wkoll meta l-proċediment ikun quddiem Qorti magħmula minn persuna togata flimkien ma' ġurija. Jgħodd ukoll fejn l-istqarrija ma tkunx il-prova waħdanija li l-Prosekuzzjoni tressaq kontra l-persuna mixlija fil-każ;

Illi huwa aċċettat li, minkejja stqarrija bħal dik, il-prosekuzzjoni tressaq provi oħrajn tajbin biżżejjed li bihom il-każ tagħha kontra l-persuna mixlija jitwassal sal-port. Jista' jkun li l-imputat innifsu jistqarr ħtijietu quddiem il-Qorti. F'każ bħal dak, in-nuqqas ta' siwi probatorju tal-istqarrija ma ġġibx magħha n-nuqqas ta' siwi tal-proċess u, jekk ikun il-każ, in-nuqqas ta' siwi ta' sejbien ta' ħtija[25];

Illi hija l-fehma ta' din il-Qorti li, meta titressaq bħala prova quddiem qorti ta' ġudikatura kriminali stqarrija magħmula mill-persuna mixlija li tkun saret bi ksur tal-artikolu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni, dik il-Qorti għandha s-setgħa u d-dmir li tqis dwar l-ammissibilita' ta' stqarrija bħal dik jew jekk għandhiex tibqa' tagħmel parti mill-inkartament li jkollha quddiemha u tislet l-effetti u r-riperkussjonijiet li dan jista' jkollu f'każ li dik tkun il-prova waħdanija li tressaq il-prosekuzzjoni fil-każ tagħha[26];

Illi fil-każ li l-Qorti għandha quddiemha llum, l-imputat ta l-istqarrija tiegħu bla ma kellu lopportunita' li jkellem avukat qabel beda jagħmilha jew f'xi waqt hu u kien miżmum fil-kwartieri ġenerali tal-Pulizija. Għalkemm dak iż-żmien, fil-Kodiċi Kriminali[27] kien hemm dispożizzjoni li tipprovdi għall-jedd ta' parir legali f'ċirkostanzi, din ma kinitx disponibbli lill-imputat u lill-ebda persuna li setgħet kienet

---

[25] Ara P.A. (Kost) TM **14.10.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***Simon Xuereb vs L-Avukat Ġenerali*** (appellata)

[26] Kost. **12.4.2011** fil-kawża fl-ismijiet ***Il-Pulizija (Supt. Norbert Ċiappara) vs Esron Pulliċino***

[27] Art. 355AT li sar bis-saħħa tal-art. 74 tal-Att III tal-2002 (iżda li daħal fis-seħħ biss fi Frar tal-2010 bl-A.L. 35/2010)

tinsab fl-istess ilma tiegħu. Din iċ-ċaħda, fid-dawl ta' dak li ssemma aktar qabel, minnha nnifisha ġġib ksur tal-jedd fundamentali tiegħu kif imħares bl-artikolu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni, marbut mal-artikolu 6(1) tal-istess;

Illi l-Qorti ma tistax tilqa' s-sottomissjoni magħmula mill-Prosekuzzjoni u mill-Avukat Ġenerali[28] li l-imputat kien ingħata twissija sa minn qabel ma ta l-istqarrija tiegħu dwar il-jedd tiegħu li sata' jibqa' fommu sieket u li dik l-istqarrija għamilha bla theddid u bla ma kien imġiegħel. It-twissija ("*caution*") m'hijiex rimedju kontra l-ksur tal-jedd għaliex, kif ġa ntwera qabel, xorta waħda jseħħ ksur tal-artikolu 6 tal-Konvenzjoni jekk il-persuna tinżamm mill-Pulizija bla ma tingħata l-opportunita' li tieħu parir mingħand avukat, imqar jekk dik il-persuna tibqa' b'fommha meħjut il-ħin kollu. Minnha nnifisha, lanqas il-fatt li l-istqarrija saret volontarjament ma hija wisq rilevanti għall-finijiet dwar jekk l-istess stqarrija tteħditx mingħajr ma l-persuna li għamlitha kellha l-għajnuna ta' avukat tal-fiduċja tagħha;

Illi lanqas tista' tilqa' s-sottomissjoni l-oħra tagħhom[29] li trid li din il-Qorti għandha jdejha marbuta biex tistħarreġ l-ilment imqanqal mill-imputat għaliex il-proċess kontrih quddiem il-Qorti Riferenti għadu mhux mitmum. Fl-ewwel lok, ladarba l-Qorti Riferenti nnifisha dehrilha li kellha tagħmel ir-riferenza sewwasew hi u qiegħda tisma' l-każ kontra l-imputat, din il-Qorti m'għandhiex tinqeda b'dik iċ-ċirkostanza biex tonqos li twieġeb għar-riferenza. Fit-tieni lok, l-ilment li dwaru saret ir-riferenza (u kif ukoll fisser tant sewwa l-għaref difensur tal-imputat waqt it-trattazzjoni tiegħu) m'huwiex dwar jekk hemmx ksur tal-jedd ta' smigħ xieraq fil-qafas tal-proċess meħud kontrih, iżda jekk il-fatt li huwa ta stqarrija lill-Pulizija bla ma kellu l-għajnuna ta' avukat ġabitlux ksur tal-jedd speċifiku maħsub fl-artikolu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni. Fit-tielet lok, diġa' ssemma aktar 'il fuq li hemm ċirkostanzi tul smigħ ta' proċess kriminali li huma ta' sura tali li minnhom infushom jissarfu fi ksur ta' jedd fundamentali u dwar dawn din il-Qorti trid u għandha tieħu qies qabel ma jkun intemm il-proċess kollu;

---

[28] Par 3 tan-Nota ta' Sottomissjonijiet tagħhom, f'paġġ. 19 – 20 tal-atti tar-Riferenza
[29] *Ibid.* f'paġġ. 21 – 2 tal-atti tar-Riferenza

Illi fuq dawn il-konsiderazzjonijiet, din il-Qorti tara li tista' tagħti t-tweġiba inekwivoka tagħha lill-Qorti Riferenti dwar dan l-aspett partikolari mqanqal mill-imputat;

Għal dawn ir-raġunijiet, il-Qorti qiegħda taqta' u tiddeċiedi billi:

Twieġeb għall-kwestjoni riferita lilha mill-Qorti tal-Maġistrati (Malta) bħala Qorti ta' Ġudikatura Kriminali bid-degriet tagħha tal-11 ta' Mejju, 2011, billi ssib li l-istqarrija magħmula mill-imputat lill-Pulizija fis-17 ta' Lulju, 2009, saret bi ksur tal-jedd fundamentali tal-istess imputat kif imħares bl-artikolu 6(3)(ċ) tal-Konvenzjoni, b'rabta mal-artikolu 6(1) tagħha, u għalhekk il-Qorti Riferenti għandha tqis din iċ-ċirkostanza hi u tiżen il-provi mressqin quddiemha dwar l-akkużi mressqin fil-konfront tiegħu; u

Għalhekk **tordna** lir-Reġistratur sabiex tgħaddi lura l-atti tal-akkuża lill-Qorti Riferenti sabiex dik il-Qorti tkun tista' tiddisponi mill-każ skond din is-sentenza.

< Sentenza Finali >

--------------------------------TMIEM--------------------------------